

РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ В СТРАХОВИХ КОМПАНІЯХ

Страховий ринок України перебуває в масштабній фінансово-економічній кризі, наслідки якої будуть ще тривалий час досліджуватися вченими і практиками страхової справи. Кризові явища в страховому секторі були частково пов'язані з ситуацією на інших ринках, а частково – з невідповідністю фінансового управління у страхових компаніях. Актуальною проблемою є вчасне попередження кризи та розроблення теоретико-методологічних засад здійснення антикризового управління страховиком на постійній основі зі створенням відповідних нових методик та пошуком комплексних критеріїв оцінки їх ефективності. Досвід страхових компаній показує, що вони, здійснюючи комплексне антикризове планування і управління, працюють успішніше й отримують прибуток, який значно вищий від середнього по галузі. Виникнення і практичне використання методології антикризового управління зумовлене об'єктивними причинами, що генерують зміни зовнішнього середовища діяльності страхової організації.

Сутність антикризового управління полягає в тому, що, з одного боку, існує чітко організоване комплексне антикризове планування, з іншого – структура управління організацією відповідає «формальному» антикризовому плануванню і побудована так, щоб забезпечити формування довготермінової стратегії для досягнення її цілей і створення управлінських механізмів реалізації цієї стратегії через систему антикризових заходів.

Антикризове управління - це спеціальним чином організована система управління, яка має комплексний системний характер, націлена на найбільш оперативне виявлення ознак кризи та створення відповідних передумов для їх своєчасного подолання з метою забезпечення, відновлення життєдіяльності суб'єкта страхової діяльності, недопущення виникнення його банкрутства та запобігання кризи в майбутньому. Антикризове управління страховою компанією повинно здійснюватись поетапно та передбачати послідовність дій. Загальна процедура впорядкування антикризової діяльності страховика формалізується у вигляді таких етапів.

Перший етап – формулювання антикризових заходів (іноді застосовують термін "ідентифікація"). На цьому етапі вищий управлінський персонал страхової організації аналізує поточний стан страховика та визначає пріоритетні напрями його подальшого антикризового розвитку.

Другий етап – розроблення (підготовка) антикризових заходів. Після того, як низка антикризових заходів пройшла свою першу перевірку, необхідно розвивати її до того моменту, коли можна буде ухвалити тверде рішення.

Третій етап – експертиза антикризових заходів. Перед початком запровадження антикризових заходів потрібно здійснити їх кваліфіковану експертизу. Якщо реалізацію антикризових заходів проводять за допомогою антикризового менеджера, то останній сам проведе цю експертизу, наприклад, за допомогою якої-небудь авторитетної консалтингової фірми, вважаючи за краще витрати ти деяку суму на цьому етапі, ніж втратити велику частину своїх ресурсів у процесі виконання плану антикризових заходів.

Четвертий етап – здійснення антикризових заходів. Ця стадія охоплює реальне впровадження і моніторинг розвитку антикризових заходів до того моменту, коли план антикризових дій буде виконано в повному обсязі.

Оцінка результатів антикризових заходів. Здійснюють як по завершенню проекту антикризових заходів загалом, так і в процесі його виконання. Основна мета цього виду діяльності полягає в отриманні реального зворотного зв'язку між закладеними антикризовими ідеями та ступенем їх фактичного виконання.

В результаті проведених досліджень ми виявили, що 2015 рік став іспитом на міцність всіх сфер економіки нашої країни, включаючи страховий ринок, який за роки свого існування в незалежній Україні так і не зміг наростити значущих обсягів. До ряду вже традиційних проблем зі складністю і прозорістю ведення бізнесу додалися додаткові – економічні.

Внутрішні ризики розвитку економіки України, головним чином, пов'язані з:

- військовими діями на Донбасі, які призводять до скорочення виробництва у регіоні, погіршення умов залучення зовнішнього фінансування та зростання видатків бюджету на фінансування силових відомств і відновлення зруйнованої інфраструктури;
- зростанням боргового навантаження на бюджет через необхідність фінансування дефіциту та заборгованості сформованої у минулі роки;
- виснаженням міжнародних резервів, що ускладнює використання Національним банком інтервенцій в якості інструментів стримування зростання попиту на іноземну валюту, який виникає внаслідок панічних настроїв та спекулятивних атак.

Ринок страхових послуг залишається найбільш капіталізованим серед інших небанківських фінансових ринків.

У порівнянні з 2014 роком на 1894,6 млн. грн. (6,6 %) зменшився обсяг надходжень валових страхових премій, обсяг чистих страхових премій зменшився на 2958,6 млн. грн. (13,7 %). Зменшення валових страхових премій відбулося з таких видів страхування, як: страхування майна (зменшення валових страхових платежів на 563,9 млн. грн. (15,0 %)); страхування від вогневих ризиків та ризиків

стихійних явищ (зменшення валових страхових платежів на 472,5 млн. грн. (17,0 %)); страхування від нещасних випадків (зменшення валових страхових платежів на 468,0 млн. грн. (32,7 %)); страхування відповідальності перед третіми особами (зменшення валових страхових платежів на 377,3 млн. грн. (20,8 %)).

Збільшились валові страхові премії з таких видів страхування: страхування фінансових ризиків (збільшення валових страхових платежів на 482,3 млн. грн. (12,5 %)); страхування вантажів та багажу (збільшення валових страхових платежів на 318,6 млн. грн. (20,9 %)); страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (за додатковими договорами) "Зелена картка" (збільшення валових страхових платежів на 166,1 млн. грн. (38,8 %)), медичне страхування (збільшення валових страхових платежів на 137,9 млн. грн. (9,3%)). Питома вага чистих страхових премій у валових страхових преміях за 2015 рік становила 69,5 %, що на 5,7 в.п. менше, порівняно з 2014 роком.

Обсяг валових страхових виплат/відшкодування у порівнянні з 2014 роком збільшився на 413,6 млн. грн. (8,9 %), обсяг чистих страхових виплат збільшився на 326,4 млн. грн. (7,1 %). У структурі чистих страхових виплат відбулися зміни в розрізі видів страхування, так збільшилась частка страхових виплат за такими видами страхування: страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ (з 1,5 % до 3,3 %), страхування життя (з 3,3 % до 4,9 %), медичне страхування (безперервне страхування здоров'я) (з 22,1 % до 22,7 %), страхування майна (з 3,0 % до 3,5 %). Водночас, частка чистих страхових виплат зі страхування фінансових ризиків значно скоротилася (з 2,0 % до 0,9 %) також зменшилась частка виплат зі страхування кредитів (з 2,2 % до 1,2 %).

Частка чистих страхових виплат з автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, "Зелена картка") залишилась на рівні попереднього року (56,1 %). Рівень валових страхових виплат у порівнянні з аналогічним періодом 2013 року (16,2 %) збільшився на 2,7 в.п. та становив 18,9 %. Збільшення рівня валових страхових виплат пов'язане зі зменшенням надходжень валових страхових платежів (-6,6 %) при збільшенні валових страхових виплат (+8,9%).

Високий рівень валових та чистих страхових виплат спостерігається з медичного страхування – 68,2 % та 73,6 %, за видами добровільного особистого страхування - 42,0 % та 49,0 %, з обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів - 37,6 % та 39,0 % відповідно.

Через ситуації політичної та економічної ситуації в Україні доходи українців і компаній відчутно скоротилися, це повною мірою відбилося на страховому ринку, його обсяги різко впали.

Низькі обороти українського страхового ринку роблять цей вид фінансових послуг низько рентабельним. При таких незначних обсягах ринку знецінення національної валюти майже в 3 рази страховики відчули особливо гостро.

Основне зниження зібраних премій відбулося за видами страхування, тісно пов'язаним з курсом долара. Насамперед, це – «Зелена карта», страхування виїжджаючих за кордон, автострахування та медичне страхування. Але якщо за показниками зібраних премій через курсових коливань зазначені види страхування можуть продемонструвати зростання, то за кількістю укладених договорів спостерігається різке зниження. Так, у 2015 році кількість автомобілів, застрахованих по КАСКО, знизилася в два рази і, імовірно, за підсумками року обсяг страхування складе 2,7 млрд грн., наблизившись до рівня 2010 року.

Підводячи підсумки, можна зробити висновок, що 2016 рік, вочевидь, буде найскладнішим для страхового ринку. Але ті компанії, які впораються з викликами, стануть флагманами української страхової галузі в наступні роки.